

AZ ÉSZAK-KELET AFRIKAI TÉRSÉG AKTUÁLIS KÉRDÉSEIRŐL

SZUDÁN

A Biztonságpolitikai és Honvédelmi Kutatások Központja és a Fiatal Biztonságpolitikusok Fóruma 2005. október 19-ei rendezvényén, szakértők bevonásával vizsgálja az észak-kelet afrikai térség (Szudán) jelenét és jövőjét, amelyre minden érdeklődőt szívesen lát.

2005 szeptemberében az Észak-atlanti Szövetség úgy döntött, hogy október végéig meghosszabbítja katonai akcióját Szudánban. Az Afrikai Unió még tavasszal kérte fel a katonai szervezetet, hogy segítse a polgárháború sújtotta Darfurban kezdett békefenntartó akciót. Ezek után 2005 nyarán döntött úgy a NATO, hogy segítséget nyújt az Afrikai Unió békefenntartó küldetéséhez, miután Alpha Oumar Konaré az AU végrehajtó bizottságának elnöke személyesen is kérte a Szövetség segítségét, a nyugat-szudáni Darfur tartományban 2003 óta tartó az eszkaláció veszélyével fenyegető összecsapások megoldásához. Ezzel szinte egyidőben az AU úgy határozott, hogy a darfuri tartományban állomásozó katonák létszámát 7700 főre kívánja emelni. A csapaterősítések keretében olyan kooperáció valósult meg, amelyben Ruanda, Nigéria, Szenegál és Dél-Afrika is zászlóaljkat biztosít a feladatra, az egységek helyszínre juttatását az Egyesült Államok és Franciaország is segítik.

Az konfliktusok azonban nem csupán Szudánt, hanem a szomszédos államokat is közvetlenül veszélyeztetik. A legutóbbi erőszakos cselekmények hátterében álló Janjaweed-milíciák a közelmúltban megtámadtak, majd hetvenöt embert gyilkoltak meg egy csádi faluban Csád és Szudán közös határának térségében. Idriss Déby csádi államfő egyértelműen a szudáni Janjaweed-milíciákat vádolta a vérengzéssel és nyilatkozatában úgy fogalmazott; „Biztosra vesszük, hogy a Janjaweed milíciák követték el a rémtettet, de nem tudjuk, mi okuk volt rá. Ha nem oldódik meg rövidesen a darfúri válság, olyan súlyos helyzetbe kerül térségünk, mint Kongó és Ruanda vidéke”. Az elnök szavai alátámasztják azokat az elemzői véleményeket, amelyek korábban rámutattak arra, hogy az észak-kelet afrikai térség humanitárius katasztrófájának lokális és regionális szintű kezelése nem halasztható tovább, mert ez egyben preventív lépést is jelent az esetlegesen terrorista, vagy terrorista szervezetekhez kötődő, annak logisztikai- és humán bázisát nyújtó csoportok reintegrációjának akadályozására.

A térségben hosszú évtizedek óta húzódó és humanitárius katasztrófát előidéző válság kezelésére, ez idáig nem sikerült hatékony stratégiát kidolgozni. Az Európai Parlament, a szudáni helyzetet értékelő májusi állásfoglalásában úgy fogalmazott, hogy becslések szerint 300 000 ember halt meg eddig Darfurban és havonta további 10 000 ember veszti életét a kegyetlenkedések következményeiből kifolyólag, beleértve az alultápláltságot és a betegségeket. 1,65 millió embert telepítettek ki lakhelyéről és arról is érkezett tájékoztatás, hogy egyeseket erőszakkal toloncoltak vissza otthonaikba. A szudáni fegyveres erők soraiban egykor harcolók reintegrációja kritikus problémát jelent mivel a polgári lakosság és bármely hivatalos vagy nem hivatalos alakulat leszerelése mindennél fontosabb a stabilitás szempontjából, ezért a további eszkaláció megakadályozása és a darfuri helyzet rendezése egyre sürgetőbb problémákat vet fel.

Az Európai Parlament állásfoglalásában felhívja a tagállamokat, hogy járuljanak hozzá a folyamatban lévő humanitárius erőfeszítésekhez Szudánban és Csádban, ide értve a decentralizált együttműködést. Felszólítja Szudán, Csád, Líbia és a Közép-Afrikai Köztársaság kormányát, hogy vonják szigorúbb ellenőrzés alá a kisméretű fegyverek kereskedelmét a régióban. Felhívja az ENSZ Biztonsági Tanácsát, hogy hozzon meg minden megfelelő intézkedést a fegyvereknek a Darfur-régióba való szállításának megállítására, és a további fegyverkereskedelem megállítására fontoljon meg korlátozott szankciókat. Mindezek mellett sürgeti az Egyesült Államokat, hogy tegye intenzívebbé a konfliktus megoldása iránti elkötelezettségét a szudáni kormány biztonsági vezetőjével a globális terrorizmusról folytatott tárgyalásait illetően is.

A HUMANITÁRIUS KATASZTRÓFA KIALAKULÁSÁRÓL RÖVIDEN

Az észak-kelet afrikai, Vörös-tengeri kijáráttal rendelkező államot északon Egyiptom, keleten Etiópia és Eritrea, délen a Kongói Demokratikus Köztársaság nyugaton Líbia, Csád és a Közép-Afrikai Köztársaság határolja. A mintegy 2.505.810 négyzetkilométernyi területtel és 853 kilométer hosszúságú tengerparttal rendelkező állam területének alig 7% alkalmas mezőgazdasági művelésre. Polgárainak életét több mint fél évszázada véres polgárháborúk és vallási-etnikai villongások sújtják. Szudán népességének vallási-etnikai összetétele szinte önmagáért beszél; a feketék aránya 52%, akik mellet még 39% az arab, illetve 6% a beják aránya. Vallási megoszlás alapján a szunnita muszlimnak a lakosság 70%-a vallja magát, míg az afro-törzsi vallások tanait 25% követi és csupán 5% a keresztény népesség számaránya. Az ország közigazgatási

berendezkedés szempontjából 26 államra tagozódik, fővárosa Khartoum, de jelentős városai Wadi Halfa, Port-Sudan, Atbara, Kassala is.

Afrika legnagyobb területű országában egyes információk szerint közel harminc fegyveres csoport működik, amelyek becslések szerint akár harmincezer tagot is maguk mögött tudhatnak.

A 2003. februárjában kibontakozott darfuri-konfliktus alapmotívuma volt, hogy a kormányzó hatalmat maga mögött tudó Nemzeti Iszlám Front alternatívájaként kívánt megjelenni és képviseltetni magát a John Garang által jegyzett SPLM/A politikai és katonai szárnya (SPLA), valamint az Igazság és Egyenlőség Mozgalom, amelyek azt az álláspontot képviselték, hogy az 1989 óta kormányzó Omar Bashir elnök vezette szudáni kormány az általuk képviselt csoportokat erőszakos módszerekkel elnyomja. A khartoumi kormányzat azonban elutasító álláspontot képviselt a főként dél-szudáni közösség hatalommegosztási és autonómia törekvéseivel szemben, az SLA-t és a JEM-et pedig terroristáknak nyilvánította. A kormányzati hatalmat birtokló erők, – annak ellenére, hogy több nemzetközi fórumon is cáfolták – pozícióik javítása érdekében hallgatólagosan eltűrték Janjaweed-milíciák terrorista akcióit. A feloldhatatlannak tűnő konfliktussorozat fekete mérlege alapján, becslések szerint 1,8 millió ember kényszerült lakóhelye elhagyására, közülük több mint 200.000 azok aránya, akik a szomszédos, sokszor amúgy is instabil belső viszonyokkal rendelkező országok felé (Csád, Eritrea, Etiópia, Uganda) menekültek. Mindezek mellett nehezen lehet pontos számokat találni arra, hogy hány áldozata van a konfliktusnak, megfigyelők szerint az áldozatok száma 2003-tól napjainkig elérheti a 70.000-et is.

A válság kialakulásának körülményei azonban jóval összetettebbek, amelyek a vallási-etnikai szál mellett, hatalmi-geopolitikai és gazdasági problémák egész sorát is rejthetik. Egyes elemzők úgy vélik, hogy Szudán egyik legnagyobb humanitárius válságának értékelésénél, nem egy válságról van szó, hanem még inkább válság-jelenségek sorozatáról, amik közül 2000. évet követően kettő is előtérbe került. Ezek közül az egyik az „Észak-dél konfliktus” amelyben a szudáni kormány és az SPLM/A szervezete közti reláció a meghatározó, és amely konfliktus kezelésére számos pozitív előrelépés történt. A másik, Szudán nyugati területeit közvetlenül érintő válság, amely hátterét az SLA és a JEM szudáni kormánnyal és a Janjaweed milíciákkal való szembenállása határozza meg. Ugyanakkor tény, hogy a véres konfliktusok lezárását segítő rendezési folyamatok a 2004. július 30. ENSZ BT határozattal kezdetüket vették és a tényleges tűzszüneti

megállapodást, pedig 2005. január 9-én sikerült aláírni.

A 2005. januári megállapodást megelőzte, a korábban 2004 áprilisában Csádban (N'Djamena) az AU, az EU, az ENSZ és az Egyesült Államok nemzetközi közvetítésével megkötött fegyverszüneti megállapodás, amelyben a felek (khartoumi kormány a JEM és az SPLM/A) kötelezettségeket vállalt arra, hogy lehetővé teszik a segítségnyújtó szervezetek biztonságos régióbeli működését és a segélyek darfuri térségbe juttatását. Az egyezmény felhatalmazta az Afrikai Uniót a szerződésben foglaltak ellenőrzésére, amely feladatra az AU Béke- és Biztonsági Tanácsa 270 megfigyelőt biztosított és kooperáció keretében kérte fel az EU-t a feladatban való aktív közreműködésre, egy elnökhelyettesi (Tűzszüneti Bizottság) és 6 ellenőri státuszt felajánlva. Nem sokkal, az egyezmény megkötése után, Omar Bashir szudáni elnök bejelentette, hogy lépéseket tesz a khartoumi kormányzathoz közelállóknak tartott milíciák fegyveres akcióinak megakadályozására.

2004. július 5-én a szudáni kormány és az SPLM/A aláírta a Nairobii Nyilatkozatot, amelyben a felek számos olyan korábbi egyezményekben foglaltak közös elfogadására mutattak hajlandóságot, mint amilyen 2002. júliusi Machakos Protocol, 2003. szeptemberi egyezményt a biztonsági megállapodásról, a 2004 januári és májusi irányelvek a jólét és a hatalommegosztásról, valamint a Nuba hegyvidék és a déli Kék-Nílus státusáról és az Abyei területről.

A kedvezőnek tűnő diplomáciai lépések, jelentősen segítettek a korábbi fegyverszüneti megállapodást preferáló nemzetközi szervezeteknek abban, hogy július közepén Etiópiában az addisz-abbabai tárgyalásokon megkezdődhessen a politikai párbeszéd a darfuri lázadók és a hivatalos szudáni kormányzat között.

A nemzetközi közösség részéről korábban tett diplomáciai erőfeszítések, a tárgyalásos konfliktuskezelés mellett pozitív és főként határozottabb folyamatokat indítottak meg, amelyek azonban nem nélkülözték a diplomáciai nyomásgyakorlás eszközeit sem. Előkészítették az ENSZ BT 1556. számú júliusi határozatát, amely felszólítja Szudánt, hogy tegyen eleget korábban tett, a Janjaweed milíciák lefegyverzését vállaló ígéreteiben foglaltaknak, valamint működjön közre, az erőszakos cselekmények elkövetőinek felelősségre vonásában is. Az ENSZ ajánlásában nyomatékosította, hogy amennyiben az ígéretek a szudáni fél miatt nem teljesülnek, megvizsgálja az ENSZ Alapokmányának 41. fejezetében foglalt intézkedések (köztük a kereskedelmi megszorítások vonatkozókat)

alkalmazásának lehetőségét.

A khartoumi kormány részéről kényszeredetten fogadták a határozatot, amellyel kapcsolatban Mahdi Ibrahim Malek szudáni informatikai és távközlési miniszter sajnálkozását hangoztatta amiatt, hogy a darfúri válság ügye "ilyen hamar" a BT elé került, és kijelentette, hogy kormánya teljes mértékben visszautasítja a „szankciókkal való fenyegetőzést”. Khartoum álláspontja azonban hamarosan megváltozott így Oszman asz-Szaíd az Afrikai Uniónál akkreditált szudáni nagykövet, bejelentette; "Szudán elfogadja a BT Darfúrral kapcsolatos határozatát, mert az ENSZ tagja, s nincs más választása. Khartoum nem örül a határozatnak, de lehetőségei szerint igyekszik eleget tenni neki".

A feszült helyzetet jól jellemezte, hogy a bejelentést követően azonban még hozzátette "tisztában vagyunk vele, hogy ellenségeink habozás nélkül újabb intézkedéseket hoznának hazánk ellen, ha nem így cselekednének", amely megfogalmazáson nyilvánvaló „áthallás” érződött az USA térségbeli állásfoglalását és kezdeményezéseit illetően. A közleményt követően Franciaország elnöki utasításra megkezdte kétszáz francia katona átvezénylését a csádi fővárosból, N'Djaménából a kelet-csádi térségbe, elsődlegesen megelőző jellegű feladattal, amelynek célja az volt, hogy Szudán- és Csád határvidékén megakadályozzák hogy Janjaweed milíciák esetleges a csádi menekülttáborok elleni akcióit, illetve humanitárius segítségként tizenkét tonnányi segélyrakományt jutassanak a térségbe.

2004 augusztusában az Afrikai Unió Nigériából és Ruandából telepített 305 katonát Darfurba a 80 tűzszüneti megfigyelő védelme érdekében. Később az ENSZ Főtitkár beszámolt a júliusi határozat teljesítésének folyamatairól. Az akkori megállapítások úgy nyilatkoznak, hogy ugyan a Popular Defense Force (PDF) lefegyverzése elkezdődött, azonban az ENSZ továbbra is kap jelentéseket Darfur mindhárom államából katonai aktivitásra. A szudáni kormány augusztus végéig hivatalosan nem azonosított egyetlen milíciát sem a PDF-en kívül és a kitelepített lakosság problémáinak kezelésére sem történtek kielégítő intézkedések. A khartoumi kormányzat által korábban vállaltak teljesítése több szempontból is elégtelennek bizonyult és a nemzetközi közösség több tagja, köztük az Egyesült Államok, majd az EU is több kifogást említve elmarasztalóan nyilatkozott.

Az ezt követő egy hónap múltán, az ENSZ BT 2004. szeptemberében újabb határozatot (1564. számú) hozott a szudáni helyzetről, amelyben a BT tagok kifejezték aggodalmukat a biztonság teljes hiányáról Darfurban, megállapították, hogy a

szudáni kormány felelős a lakosság biztonságáért és védelméért (illetve azok hiányáért). Ismételten felhívták a figyelmet arra, hogy a szudáni konfliktus fenyegeti a nemzetközi békét és biztonságot, valamint helytelenítették a tűzszünet rendszeres megsértését a szudáni kormány részéről. Az ENSZ ekkor úgy határozott, támogatásáról biztosítja az Afrikai Unió tervét, hogy erősítése és növelje ellenőrző szerepét Darfurban, egyben felkérték a tagállamokat, hogy biztosítsanak pénzügyi és logisztikai támogatást az AU misszióhoz. A szudáni kormányt pedig gazdasági retorzióval fenyegették meg, hogy a kőolajtermékeket is érintő szankciók kerülnek bevezetésre, amennyiben továbbra sem teljesíti a BT követeléseit. Ugyancsak szeptemberben fejeződtek be jelentős áttörések nélkül a tárgyalások a szudáni kormány és az SLA/JEM között, illetve még ebben a hónapban a khartoumi kormányzat beleegyezését adta ahhoz, hogy további 3500 katona érkezzon Darfurba, mert Afrikai Unió mandátuma nem terjed ki a civilek védelmére.

2004. december 31-én a szudáni kormány és az ország déli részét ellenőrző Szudáni Népi Felszabadító Mozgalom képviselői a kenyai Naivasha városában parafálták polgárháborút lezárni hivatott megállapodás-tervek utolsó két jegyzőkönyvét. Az eseményen Omár Haszan al-Bashir szudáni államfő és a szemben álló felek képviselőin túl megjelent a dél-afrikai elnök Thabo Mbeki, valamint Moody Awori kenyai alelnök is. A kétéves tárgyalássorozatot lezáró tűzszüneti megállapodás aláírására 2005. január 9-én került sor, amely a több mint két évtizedes polgárháborús konfliktus lezárását célozta.

A tárgyalóasztalhoz leülő felek megegyezésre jutottak a hatéves átmeneti időszakra vonatkozó hatalommegosztás lehetőségeiről, illetve a továbbiakban megállapodtak, hogy az átmenetinek szánt időszak végén a dél-szudániak dönthetnek a terület autonómiájáról, arról hogy az északi kormányzat a területen élőket nem kötelezi az iszlám törvénykezés (shaira) alkalmazására. Az ország területi védelmét, a khartoumi kormányerők és az SPLA fegyveresei együtt látják el, valamint a dél-szudáni olajkitermelésből származó jövedelmek fele a déli kormányzathoz kerül, másik részén a khartoumi kormány és más déli tartományok osztoznak. A politikai érdekérvényesítés szempontjából egyezség született arról, hogy a választások előtt az SPLA elnöke foglalhatja el az alelnöki pozíciót, azonban a khartoumi kormányzati struktúrában többségében maradhat a kormánypárt, azonban ezzel együtt jelen lesznek az SPLA és az északi, déli pártok képviselői is.

Megállapodás született a Núba hegyvidék és a Kék-Nílus déli vidékéről is, amely alapján három évente egymást váltják a

kormányzói székben a szembenálló felek megbízottjai. A megállapodás, minden pozitívuma ellenére azonban továbbra sem rendezte a Darfur körzetben tartó lázadást megoldásának lehetőségeit. Olyannyira, hogy Jan Pronk – ENSZ szudáni külömbizott – szerint további fegyverszállítmányok is érkeznek a térségbe és feltételezhető, hogy egyes kőolajipari létesítmények ellen is követnek el támadásokat. A jelzéseket követően azonban az ENSZ döntött arról, hogy 10 ezer fős békefenntartó alakulatot küld Szudánba, hogy a hivatalos közlés szerint; „elősegítse a januári szerződésben foglaltak betartását”. Az ENSZ döntés így megelőzte, és bizonyos értelemben meglapozta a júniusi NATO támogatói szerepvállalásról hozott határozatot.

Az ország belpolitikai helyzetének változásaiban egyik mérföldkőnek számított az ugyancsak júliusban megszavazott és elfogadott új átmeneti alkotmány, amely a szándékok szerint és a korábbi egyezmények értelmében hat évig marad érvényben. Legalább ilyen jelentőségű volt, hogy a dél-szudáni felkelők korábbi vezére John Garang, letette hivatali esküjét, és alelnöki pozíciót foglalhatott el abban a khartoumi kormányban, amely ellen több mint két évtizedig harcolt. A közigazgatás és kormányzati munka új felosztása mellett, Líbia aktív közvetítésével a darfuri térséget érintő tárgyalássorozat is megkezdődött, amelyen megállapodás született az SPLM/A és a tartományban rivális JEM normalizálják kapcsolatukat, és szabadon engedik foglyaikat.

A SZUDÁNI BÉKE KÉRDÉSEI JOHN GARANG HALÁLA UTÁN

A szudáni konfliktus belföldi- és nemzetközi viszonyai szempontjából legjelentősebb változást azonban mégis az a 2005. augusztusi esemény hozta, amikor a szudáni állami televízió közleményben tudósított arról, hogy John Garang alelnök repülőgép balesetben elhunyt. Az elsődleges közlések szerint a helikopter, amely Ugandából szállította az alelnököt, rossz látási viszonyok miatt ütközött neki az Amatondzs hegyláncnak. Az eset azonnali és radikális változásokat generált és a korábban ígéretesnek tűnő új relációk is pillanatok alatt törékennyé váltak. A bejelentést követően Vahid Mohamed Ahmed Nur, a Szudáni Felszabadítási Hadsereg vezetője úgy nyilatkozott; „a baleset egy nagy összeesküvés következménye”. Annak ellenére, hogy később Salva Kiir Mayardit a mozgalom helyettes vezetője nyugalomra intett és úgy nyilatkozott, hogy továbbra is cél a januári békefolyamat megvalósítása, Khartoumban zavargások törtek ki. A következmények törvényszerűnek tűntek.

Garang személyének elvesztését a mozgalomhoz közelálló emberek újabb támadásként értékelték és a kialakult váratlan helyzetre nem

volt azonnali stratégia. Az utcai zavargásoknak halálos áldozatainak és sebesültjeinek arányáról ellentmondó információk jelentek meg. Az SPLM/A a helyzetet mentendő, viszonylag gyorsan reagált, így még augusztusban letette hivatali esküjét Salva Kiir Mayardi a szervezet katonai szárnyának korábbi vezetője, ekkorra már az SPLA is kizártnak tartotta a Garang elleni merénylet teóriájának lehetőségét.

A Garang bizalmasának számító Salva Kiir Mayardi a hatvanas évek óta harcolt a dél-szudáni lázadók oldalán. Amikor 1972-ben Khartoum ideiglenesen békét kötött a mozgalommal, Salva Kiir a szudáni hadsereg tisztje lett. 1983-ban az újabb lázadások robbantak ki a déli tartományokban, és amikor délre rendelték, már a lázadók élén tért vissza. Támogatta Szudán déli részének autonóm törekvéseit emiatt többször összetűzésbe került a khartoumi politikával. Egyes elemzők úgy tartják, Garang 2004-ben megkísérelt megválni tőle, de ez a mozgalom szétszakadásával fenyegetett volna.

Szudánban és a nemzetközi szintén is sokat vártak Garangtól. Halálhíre nem csupán pillanatnyi belpolitikai megingást eredményezett, de az események hatására ismét kiéleződni látszott a kőolajban gazdag szudáni régió körüli versengés. A korábbi alelnök ugyanis egyes információk szerint korábban egy kis brit érdekeltségű társasággal – White Nile – folytatott tárgyalásokat, amely olyan területeken szeretett volna 60 százalékos érdekeltséget biztosítani magának, amelyen akár 200 milliárd dollár értékű kiaknázatlan kőolajat is találhat. Garang halálának hírére a White Nile részvényei csaknem 12 százalékot veszítettek értékükből. Elemzői elképzelések szerint, a korábbi alelnök halála után a francia Total olajtársaság pozíciói erősödhetnek a térségben.

Akár így, akár úgy történik, az mindenképpen vitathatatlan, hogy a kőolaj kitermelés lehetősége sok tekintetből befolyásolhatja a nemzetközi élet több szereplőjét is. Különösen így van, ha hitelt adhatunk azoknak a számoknak, amelyek bizonyítani igyekeznek a szektorban rejlő lehetőségeket. Ezek alapján; míg a szektor 1999-ben 61 millió USD jövedelmet termelt, addig 2001-ben ez a szám 590 millió USD nagyságú volt. Az állam bevételeinek 43%-a származik az olajból, és kitermelés 2005-re elérheti az 500-600 ezer hordó nagyságrendet is. Az ország számára a szénhidrogénvagyonban rejlő lehetőségek, egyaránt jelenthetnek előnyt, illetve amennyiben a belpolitikai helyzet normalizálása és a pártok, fegyveres erők demokratikus elvek mentén történő kanalizálás nem történik meg hátrányt is.

Mindazonáltal a nemzetközi politika döntéseiben is felfedezhetők

azok az árnyalt érdekek és célok, amelyek jól mutatják a probléma komplex voltát. Ilyen esetre példa az ENSZ BT 1556-os határozatának elfogadása, pontosabban annak körülményei. Az akkor elfogadott és szankcióként az ENSZ Alapokmány 41. paragrafusának következményeivel fenyegető határozatot 13 igen és 2 tartózkodás mellett fogadták el. A tartózkodók Kína és Pakisztán voltak, a szudáni olaj legnagyobb felvevői.

Különösen fontosnak tűnik, hogy a válsággal sújtott ország instabilitása közvetett módon kockázatot jelenthet az afrikai kontinens más országainak törékeny relációiban is. A szudáni és más környező országok történelmében is bőven akadnak közös vonások. A térség sok államában korábban is az egyik „szabadságharc” követte a másikat, amelyek általában véres diktatúrába torkolltak. A folyamatosan és néha szinte kiszámíthatatlan gyorsasággal változó hatalmi viszonyok közepette, rengeteg régi sérelmet és politikai hatalmi rivalizálást rejt a múlt, vallási-etnikai elemekkel tarkítva, és amelyekben jellemzően csak a személyek és szövetségeseik változtak, a politikai viszonyok és érdekszövetségek nem.

Amennyiben nem sikerül a szudáni kérdés megnyugtató rendezése, reális lehet annak kockázata, hogy azok törzsi – vallási – politikai indítékaik óhatatlan exportjával továbbterjedhetnek a kontinens más országaira is, akaratlanul újra aktiválva a közelmúlt történelmének veszélyes válsággócait.

http://www.europarl.eu.int/omk/sipade3?SAME_LEVEL=1&LEVEL=2&NAV=X&DETAIL=&PUBREF=-//EP//TEXT+TA+P6-TA-2005-0178+0+DOC+XML+V0//FR&L=FR

Az Alsóház Nemzetközi Fejlesztési bizottságának a Darfurról (Szudán) készült jelentése: „A védelem felelőssége”, 2004-2005-ös ülészak ötödik jelentése, I. rész, 2005. március 16., 7. oldal

A világelelmezési program híreinek weboldala, <http://www.wfp.org>, 2004. szeptember 13.

A darfuri helyzettel foglalkozó nemzetközi vizsgálóbizottságnak az ENSZ főtitkárához intézett jelentése, 2005. január 25., 62. o.

A térségben jelenleg befolyással bíró főbb szervezetek:

SPLM/A: Sudan People's Liberation Army = Szudáni Népi Felszabadítási Hadsereg és katonai szárnya (SPLA)

AU: African Union = Afrikai Unió

NIF: National Islamic Front = Nemzeti Iszlám Front

SLA: Sudan Liberation Army = Szudáni Felszabadítási Hadsereg

JEM: Justice and Equalizer Movement = Igazság és Egyenlőség Mozgalom

PDF: Popular Defense Force = Népszerű Védelmi Erő

Machakos Protocol 2002. július 20., Agreement on Security Arrangements 2003. szeptember 25., Agreement on Wealth Sharing 2004. január 7., Agreement on Power Sharing 2004. május 26., Protocol on Southern Blue Nile and the Nuba Mountains 2004. május 26., Protokol on the disputed Abyei Area 2004. május 26.

2005. október

Vass András

Biztonságpolitikai és Honvédelmi Kutatások Központja

Fiatal Biztonságpolitikusok Fóruma

Elérhetőségek: 1054 Budapest, Alkotmány utca 15.

Telefon/fax: 269 07 54,

email: bhkka@hu.inter.net

honlap: www.bhkka.hu

honlap: www.kihivas.com